Sociaal en Cultureel Planbureau

Evaluatie Hervorming langdurige zorg 2015 t/m 2017

- Aanleiding en opdracht
- Proces van opdrachtverlening
- Doel en centrale vragen
- Vormgeving onderzoek
- Implicaties van resultaten voor beleid: terugblik 2010-2013
- Leerpunten en knelpunten

Peteke Feijten

Aanleiding en opdracht

Hervorming van de langdurige zorg per 1 januari 2015:

- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015
- Wet langdurige zorg (Wlz)
- Wijkverpleging in de Zorgverzekeringswet
- GGZ-B (eerste drie jaar) in de Zorgverzekeringswet

Publicatie eindrapport Hlz-evaluatie vóór 1 januari 2018, vanwege:

- Wettelijk verplichte evaluaties Wmo en Wlz binnen drie jaar
- Toezeggingen aan de TK over o.a. monitoring van de wijkverpleging en de verbinding met de Wmo/sociaal domein

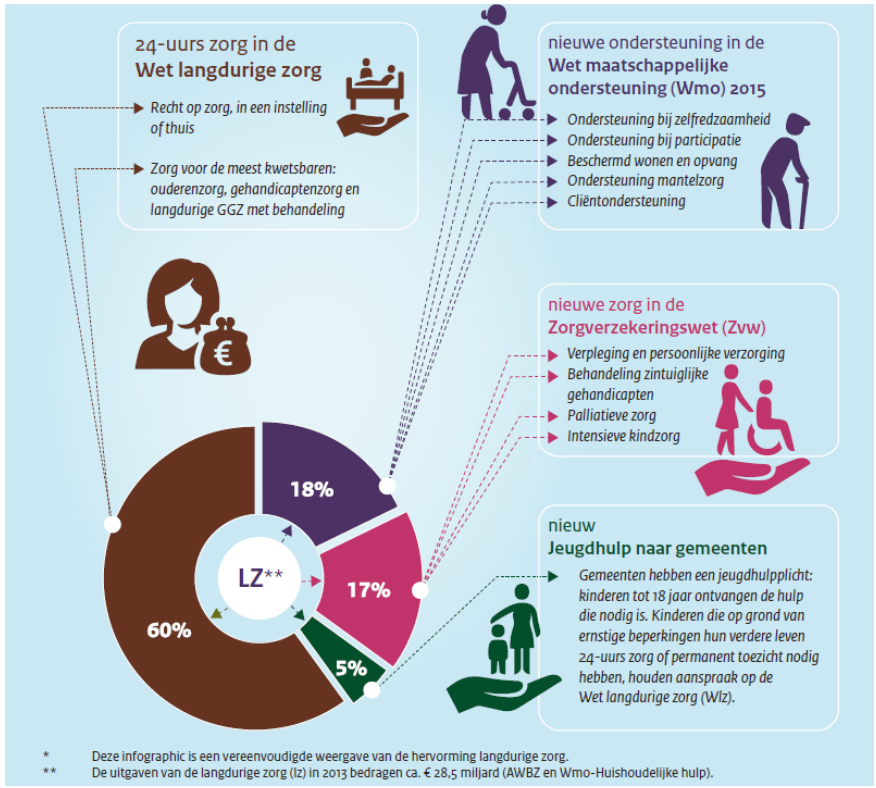
Proces van opdrachtverlening

Gesprekken met opdrachtgever sinds: september 2013
Opdrachtverlening: mei 2015

Redenen voor langdurigheid opdrachttraject:

- Omvang opdracht / hoeveelheid betrokken afdelingen
- Onderwerp van onderzoek heel dynamisch (wetten pas halverwege 2014 aangenomen in de Eerste en Tweede kamer)
- Inhoud beleid deels gedecentraliseerd
- Ontbreken van politieke urgentie (onderzoek onderaan prioriteitenlijst)
- Beleidsmakers zijn geen onderzoekers

Hervorming langdurige zorg: wettelijke structuur

24-uurs zorg in de **Wet langdurige zorg**

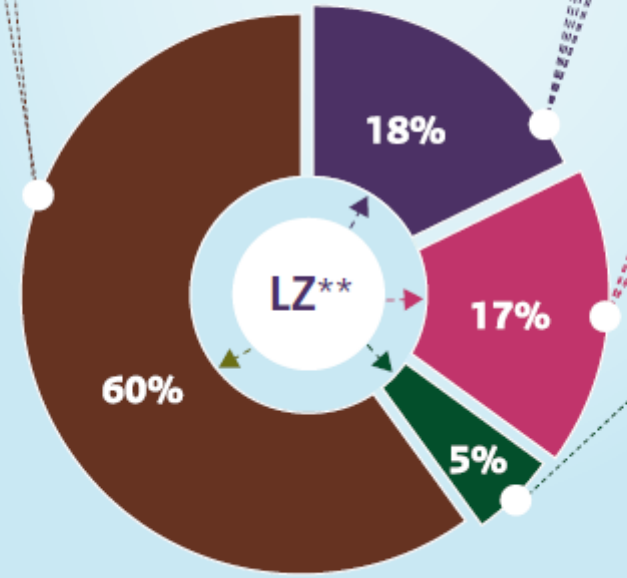
- *Recht op zorg, in een instelling of thuis*
- *Zorg voor de meest kwetsbaren: ouderenzorg, gehandicaptenzorg en langdurige GGZ met behandeling*

nieuwe ondersteuning in de **Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015**

- *Ondersteuning bij zelfredzaamheid*
- *Ondersteuning bij participatie*
- *Beschermd wonen en opvang*
- *Ondersteuning mantelzorg*
- *Cliëntondersteuning*

nieuwe zorg in de **Zorgverzekeringswet (Zvw)**

- *Verpleging en persoonlijke verzorging*
- ~~*Behandeling zintuiglijke gehandicapten*~~
- ~~*Palliatieve zorg*~~
- ~~*Intensieve kindzorg*~~

nieuw **Jeugdhulp naar gemeenten**

- *Gemeenten hebben een jeugdhulpplicht: kinderen tot 18 jaar ontvangen de hulp die nodig is. Kinderen die op grond van ernstige beperkingen hun verdere leven 24-uurs zorg of permanent toezicht nodig hebben, houden aanspraak op de Wet langdurige zorg (Wlz).*

* Deze infographic is een vereenvoudigde weergave van de hervorming langdurige zorg.

** De uitgaven van de langdurige zorg (lz) in 2013 bedragen ca. € 28,5 miljard (AWBZ en Wmo-Huishoudelijke hulp).

Doelen en centrale vragen

De regering heeft drie doelen met de hervorming v/d langdurige zorg:

1) het verbeteren van de kwaliteit van ondersteuning en zorg
2) het vergroten van de betrokkenheid in de samenleving
3) het waarborgen van de financiële houdbaarheid van langdurige zorg en ondersteuning

Centrale vragen v/d wetsevaluatie:

1) In hoeverre worden de **doelen** van de hervorming langdurige zorg en de betreffende wetten en maatregelen behaald?
2) In hoeverre houdt het doelbereik verband met de **uitvoering** van de betreffende wetten en maatregelen en met de **vrijwillige inzet** van burgers? Andere factoren? (On)gewenste neveneffecten?

Vormgeving onderzoek

- 14 deelstudies:
  - 3 literatuurstudies,
  - 9 empirische studies (5 kwantitatief, 4 kwalitatief)
  - 1 jurisprudentieanalyse
  - 1 nader in te vullen in laatste fase

+ uitwerken beleidstheorie

Serie van deelrapporten (sommige SCP, sommige extern)
Overige verwerken in eindrapport
Eindrapport te publiceren op 1 januari 2018
Rapport afsluiten met beleidsaanbevelingen/handelingsopties

- in conclusie/discussie?
- in begeleidend essay?

Implicaties resultaten voor beleid

Uitkomsten Wmo-evaluatie 2010-2013

Lokaal Wmo-beleid ingedeeld in 3 categorieën:
Progressief – matig progressief – niet progressief

Uitkomsten bij Wmo-aanvragers: redzaamheid en participatie

Koppeling beleidsuitkomsten – uitkomsten Wmo-aanvragers:

- In progressieve en matig progressieve gemeenten konden iets meer aanvragers zich voldoende redden op diverse levensterreinen;
- In matig progressieve gemeenten ervoeren aanvragers meer mogelijkheden voor participatie en sociale contacten dan in niet-progressieve gemeenten.

Beleidsaanbevelingen: Risico's

- Te veel of te weinig rekenen op vrijwillige inzet
- Overbelasting van mantelzorgers
- Een kanteling die anders uitpakt dan bedoeld
- Onvoldoende ondersteuning voor mensen met psychische problemen
- Onvoldoende belangenbehartiging voor bepaalde groepen
- Onvervulde randvoorwaarden (tijd; personeel; geld)

Beleidsaanbevelingen: Kansen

- Over het geheel genomen bewegen gemeenten zich in de richting die de wetgever voor ogen stond. De kanteling bij gemeenten is niet voltooid, maar wel in ontwikkeling.
- Onder burgers daalt het aantal Wmo-aanvragen en meer mensen gebruiken informele hulp voorafgaand aan formele hulp.
- De ondersteuning van de gemeenten draagt bij aan de redzaamheid en participatie van aanvragers en helpt mantelzorgers.
- Gemeenten werken vaker en op meer terreinen samen. Dat kan betekenen dat zij meer gebruik gaan maken van elkaars expertise en personele capaciteit, waardoor zij de vele nieuwe taken mogelijk beter aankunnen.

Leerpunten en knelpunten

1. Moeilijk om beleidsaanbevelingen te doen als de opdrachtgever van het onderzoek niet de maker van het beleid is.
2. Gevolg: uitkomsten van een kaderwet lastiger bij te sturen (door het Rijk) dan van een 'gewone' wet
3. Kwaliteit dataverzameling staat op de tocht bij gedecentraliseerd beleid → negatieve gevolgen voor de kwaliteit van de informatievoorziening.
4. Combinatie van gekoppelde surveys (gemeentelijke – individuele uitkomsten) geeft inzicht…
5. …vooral in combinatie met kwalitatief onderzoek over hetzelfde thema.
6. Kwantitatief onderzoek schetst de omvang en sterkte van het fenomeen en kwalitatief onderzoek geeft duiding aan het fenomeen

Vragen?

Uitgelicht: Wmo/wijkverplegingsonderzoek

Kwantitatief survey-onderzoek bestaande uit:

± 800 web/schriftelijke vragenlijsten onder Wmo-gespreksvoerders

± 3600 gestructureerde interviews onder Wmo-melders

± 1200 web/schriftelijke vragenlijsten onder mantelzorgers van melders

In 60 gemeenten (gestratificeerd naar grootte en mate van vergrijzing)
Uitvoerder veldwerk: I&O Research

Thema's:

1) Doelbereik bij burgers
2) Doelbereik van wettelijk systeem
3) Uitvoeringspraktijk – procedure
4) Uitvoeringspraktijk – uitkomst

Geplande publicatie: Deelrapport, te verschijnen 1e helft 2017